

TEXT RICKARD FREDÉN FOTO WATAIN

ONDSKA

BLACK METAL HANDLAR OM KAOS OCH FÖRSTÖRELSE. BÄSTA SÅTTET ATT UPPLEVA MUSIKEN ÄR INDRÄNKAT I BLOD I EN LOKAL SOM LUKTAR DÖD. ÅTMINSTONE OM DU FRÅGAR ERIK DANIELSSON, VILKET PEOPLE HAR GJORT. MED WATAIN GÖR HAN MUSIK SOM VILL FÅ LYSSNAREN ATT SE OCH UTFORSKA DET FÖRBUDNA, DET SOM ÄR GÖMT I MÖRKRET. DET VI KALLAR ONDSKA.

I skriften "För Sverige – på tiden" från 1991 går den värdekonserverade läraren Ann Ekeberg i genom allt som är fel i världen. Det vill säga populärkulturen.

Hon tar exempelvis upp "dödsrytmen", rockmusikens synkoperade beat som hon menar rubbar kroppens normala harmoni och trummar in föreläsens budskap.

I ett annat avsnitt uttyder hon tecken på att det är The Beatles som i Uppenbarelse-boken spås komma som gräs- hoppor ur avgrundsdjupen för att plåga de ofrälsta. Rockmusikerna är falska profeter som sprider djävulens ord.

Den genre som annars brukar förknippas med ondska och djävulskhet är black metal. Stilen skapades av engelska Venom i början av 1980-talet och utvecklades av svenska och norska band tio år senare.

I våras släppte Stockholmstrion Watain sin tredje fullängdare "Sworn to the dark" som har fått toppkritik på bred front. Erik Danielsson är sångare och låtskrivare och vill vända på ondskebegreppet, som han helst använder så lite som möjligt.

– Ondska är det som står i vägen för att individen ska kunna utvecklas och transcendera. De flesta av västvärldens godhetsprinciper betyder bara förtryck i min värld. De förbjuder frispel och laglöshet över huvud taget, och mot-sätter sig nästan allting jag står för.

Begreppet ondska är inte helt lättpreciserat och är dessutom beroende av kulturellt sammanhang. Det blir gärna godtyckligt. I vardagligt tal syftar vi på handlingar med en uttalad avsikt att skada andra, vilket kan sägas vara en moralisk definition. I en kristen kontext handlar det framför allt om olydnad gentemot Gud och de kristna reglerna.

– Jag vill förstöra de barriärer och fångelser som gemene man ser som upprätthållande av ordning och balans. I många andras ögon blir min frihet något destruktivt. Men jag måste slå sönder saker för att komma ifrån dem.

Watains tolkning av black metal handlar om att bejaka destruktiviteten – kaos, död, panik och förstörelse. Musiken blir en kanal för det traditionellt ondskefulla och förbjudna som bandet upplever som frigörande och till och med nödvändigt att utforska.

Sett till själva musiken är det lätt att förstå hur resonemanget går. Watain låter hårt, snabbt och våldsamt. Oavsett var i världen man kommer ifrån – Sverige, Gambia eller Japan – förstår man att det handlar om något mörkt, att det låter ångestladdat och att det inte har med ordningsfrämjande energier att göra.

Det låter infernaliskt. Men inte allt igenom: rasande snabbt mangel varvas med långsamma, rituellt färgade partier, men också med saftiga riff och snygga gitarrstämmer som har minst lika mycket gemensamt med den förhållandevis snälla 80-talsrocken som med Satan.

Erik Danielsson är övertygad om att en dragning åt kaos och mörker finns hos alla människor, men att de flesta begraver den inom sig.

– Många skulle nog kunna säga och göra samma saker som vi om de lät de delarna hos sig själva blomstra. För min del innebär inte mörker något farligt utan något utvecklande. Jag tror att det finns mer att hitta i mörkret än i det som redan är upplyst.

Att vi skulle ha mörkret inom oss är ingenting som Watain har kommit på. Sigmund Freud tänkte exempelvis att människans handlingar styrs av två motstående begär: livsdriften och dödsdriften, Eros och Thanatos. Och Carl Gustav Jung såg Skuggan som våra samlade undertryckta och omedvetna krafter, både onda och goda. För att man ska bli en komplett individ måste man möta och förstå den.

Att hänge sig åt sina mörka instinkter kan gärna ske på vardagsnivå. Att bryta starka tabun, att bryta lagar, att trotsa sina värsta rädslor.

– Fortfarande för några år sedan kunde jag sitta på tunnelbanan och dra mig för att sträcka mig över någon och ta upp en tidning. Så små är människans begränsningar. Det finns otaliga mönster att bryta och jag kan se en koppling till något mycket större. Just det handlar om att bryta en enkel social regel, men i förlängningen går det över i kriminella handlingar. →

Det finns musik som per definition låter ond, åtminstone under vissa perioder. På 1600-talet ansåg den kristna kyrkan att intervallet tritonus var djävulens intervall – Diabolus in musica. Tonen Gess ligger mitt emellan två C:n, som var Guds ton, i en oktav. Spelar man Gess och C samtidigt får man ett dissonant ackord, där alltså djävulen gömde sig. Och att spela alla toner i en följd, nedåt i tonskalan, innebar en resa ned i helvetet.

När blues och jazz blev populärt för knappt hundra år sedan stämplades även de stilarna som djävulsk musik på grund av sitt användande av tritonus. Tillsammans med sin synkoperade, det vill säga förskjutna, rytm blev musiken livsfarlig.

I dag är dissonanta ackord och takter där inte bara grundslagen markeras så vanliga i pop- musik att vi inte längre upplever dem som "fel". Men i filmmusik fungerar fortfarande tritonus som en signal för ondska, eftersom vi där slutar lyssna och upplever musiken mer omedvetet.

Erik Danielssons texter är abstrakta och symboliska, och har ofta ett religiöst anslag. Tänk texter kring ord som "ormen", "eld", "mörker", "odjuret", "herre", "kaos" och "död". En låt på senaste skivan heter exempelvis "Darkness and death", kort och gott. Satanismen, som alltid är ett centralt inslag i black metal, finns även här.

– Jag använder den symboliken eftersom den sitter så djupt i den västerländska själen. Det handlar om att anknyta till symboler för avigsidan som vi omedvetet har fått lära oss under generationer.

Texterna är ett slags sammanfattningar av intryck och upplevelser som anknyter till "mörka energier".

– Förutom inspirationen och drivkraften skiljer sig inte mitt arbete från vilken poet eller seriös textförfattare som helst. Det går inte att skriva någonting efter en vanlig skitdag. En kärlekstext skrivs förmodligen när den känslan är som mest påtaglig. Precis som jag skriver när mina känslor av frigörelse och eld är som starkast.

Det är de efter det lite svävande och hemlighetsfulla begreppet "extrema och kraftfulla händelser". Det handlar om brott mot ordning och ett utforskande av det mörka och förbjudna. Och i renodlad form: om livespelningar.

På scen förkroppsligas företeelsen Watain. Alla sinnen ska uppfyllas av död och destruktivitet, något annat vore meningslöst.

"FÖR ATT UPPRÄTTA ETT FYSISKT BAND TILL PUBLIKEN HAR DE SKAFFAT ETT SLAGS BLODKANON SOM DUSCHAR ÅSKÅDARNA I HÄRSKET GRISBLOD."

Erik Danielsson ser sitt band som en hel konceptuell värld och den ska komma till fullt uttryck. Luftsinnets får sitt genom användningen av rökelse och djurkadaver på scenen. Och det visuella bland annat genom att bandmedlemmarna framträder i liksminkning och insmetade i blod.

– Förställer man sig till en bild av hur musiken låter blir man ett med den. Alla som har haft på sig paint och dränkt in sig själva i blod, och sedan tittat sig i spegeln, vet att det är en speciell känsla som inte bara känns som "fan vad från jag ser ut". Det är ganska överkligt.

För att upprätta ett fysiskt band till publiken har de skaffat ett slags blodkanon som duschar åskådarna i härsket grisblod.

– Det luktar död i lokalen. Det luktar vedervärdigt. Jag brukar tänka att det luktar exakt tvärtemot som när man går utomhus och tar ett djupt andetag. I stället för att det luktar ingenting så luktar det allt.

Det händer ganska ofta att folk flyr i panik för att kräkas. Inte alla fans klarar att sinnena helt fylls av Watain. Men det ideala sättet att uppleva musiken är just framför scenen, indräkt i blod. Utan att försöka fånga stunden med mobilkameran eller klappa polaren på axeln och skratta åt att det luktar fan. En spelning ska vara som det sista man trodde sig få vara med om när man vaknade på morgonen.

– Det är så jag tänker när jag ser folk stå under våra blodmaskiner: Han vaknade bredvid sin tjej i morse, gick upp och stekte ett ägg och gjorde en kopp kaffe, sedan gick han till jobbet och sedan skulle han visst på någon hårdrocksspelning på kvällen. Men sedan står han ändå där, helt besatt, och ser ut som en haitisk zombie med ögonen rullade bakåt. Långt borta från all verklighet ■